

โคลงลักษณะช้าง

พระนิพนธ์ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนศิริชัชสังกาก

หม่อมราชวงศ์หญิง อ่องศรี ลดาลัย

พิมพ์แรก

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

หม่อมเจ้าธารวงศ์ ศรีสวัช พูบิทา

วันที่ ๒ กฤกษาคม พุทธศักราช ๒๔๗๗

ณ เมรุวัดมหาวุฒิตรียาราม

โรงพิมพ์ไสกอมพิพ्रามชนาการ

โคลงลักษณะช้าง

พระนิพนธ์ในพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมขุนศิริวัชร์สังกาก

หม่อมราชวงศ์หญิง อ่องก์รี ลดาวัลย์

พิมพ์แรก

ในงานพระราชทานเพลิงศพ

หม่อมเจ้าธีรังศิริ ศรีสวัสดิ์ ผู้บิดา

วันที่ ๒ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๙๗

ณ เมรุวัดมกุฎกษัตริยาราม

ใบพิมพ์โดยกลับพิพรรณ์นาคร

คำนำ

โคลงลักษณะช้างนั้น กรมขุนศรีชัชสังกас์ไกทั่ง
นิพนธ์ไว้ แต่เมื่ออย่างต่อมาพระยศเป็นกรมหมื่นศรีชัช
สังกัสแตะลงพิมพ์ในหนังสือวชิรญาณวิเศษเล่มดับระ
จำวนอังการเดือน ๑๐ ชัน ๔ ค่า ๖๙๘๙๕ กก. ๑๗๕๒
๑๗๕๔ ตรงกับ พ.ศ. ๒๔๘๕ เป็นเวลา ๔๕ ปี มาแล้ว
ปรากฏในคำนำและคำอธิบายชั้นกรมหลวงพิชัยปริชากร
สภานายกหนังสือวชิรญาณวิเศษ ทรงนิพนธ์ลงใน
หนังสือนั้นว่า ไก่มีสมาชิกส่งเรื่องมาลงพิมพ์ในหนังสือ
นั้น ๓ ท่าน แต่โคลงลักษณะช้างของกรมหมื่นศรี
ชัชสังกัสตนั้นเป็นโคลงหลายสิบบท ครั้นจะนำลงช้าง
ต้นหรือตัดคลังแต่พอคราวก็ประมาณไม่แน่ เกรงว่า
หนังสือจะขาดหายเหลือก็เห็นได้ก่อนตายไป จึงเก็บสิ่งให้
เข้าพนักงานพิมพ์ จึงได้รู้ว่า ไม่สามารถนำลงช้างได้
แต่จะนำไปยกติดเพียงไก ฉะนั้นโคลงลักษณะช้างนั้นจึง
ไปค้างอยู่เพียงที่กล่าวถึงช้างอัญเชิญเกิดในคระกำลพิษณ
พงศ์เพียง ๕ ช้างโดยช้างซึ่ง “คระกำลพิษณ” ขาดอยู่
๓ ช้าง จึงจะคงอยู่

พระประสงค์ของกรมขุนศรีราชสังกarc คงจะทรง
นิพนธ์ให้เขากำราช้างของเก่า หรืออย่างน้อยก็คงจะทรง
นิพนธ์ให้ถึงช้างศูนย์ภูมิภาคเกิดในคราภุลขัณฑ์ พิงค์ แต่ที่
มีฉะบับปราภูอยู่ในหนังสือวชิรญาณวิเศษเพียงเท่านั้น
คงจะเป็นเพื่อจะทรงนิพนธ์ให้เพียงเท่านั้น และไม่มีโอกาส
จะได้ทรงนิพนธ์ต่อ หรือไม่มีโอกาสจะนำลงในหนังสือ
วชิรญาณฉะบับนั้น ๆ จึงไม่พบในหนังสือวชิรญาณ
วิเศษฉะบับต่อ ๆ มา เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง ซึ่ง
ถ้าได้ทรงนิพนธ์และนำลงในหนังสือวชิรญาณวิเศษฯ
จะ เรายังได้คำราชังที่คอกอกล้าวนหนัง ส่วนมนต์
สำหรับช้างที่ได้พมพ์ลงด้วยนั้นก็เป็นของมีอยู่ในพระ
นิพนธ์แต่เดิม ซึ่งเข้าใจว่ากรมขุนศรีราชสังกarcคง
ได้ทรงคัดของเก่ามาลงไว้ คงปราภูอยู่ต่อท้ายโคลง
บทที่ ๗ นั้น

หอสมุดแห่งชาติ

กรมศิลปากร วันที่ ๑ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๓๗

ໂຄດົງດໍາເນະໜຳ
ພຣະນິພນີ
ກຣມໝນສະຫະລັບສັງການ

๑ ດວຍກາງກຽບຸມເພີຍ	ບຸນບັນດົກ
ເດີນອົກວາຊທວງ	ເກຣົກເກດຳ
ອືກໄທພົດອອກ	ອັກນິເກພຍ
ກມລາຄນິພົມເນົກວເຈົ້າ	ໄລກຍລໍາເລີຍສຽງ ۱
໢ ອືກອົງກົກພຣະວິຖີ	ໂຕຮູ້
ສນອນນິພນີໂຄດົງຄາ	ລັກຍົນໄວ
ໄກຮຍຕວງກົກດີຮາບຍກ	ນຽພກລ່າວ
ເນລີມແຫລ່ງໄລກຍໜວັງໃຫ້	ເຮືອງວົງກຳວາສາງ ۱
໣ ຈັກລ່າວໄກຍຄາສຕຽບເບອງ	ເບາຮານ
ຢາງອົກວຽພຣ໌ມານ	ເສັກໄຟຮ້າ
ນາງຍັນພຣະເພລີງໜາວູ	ຖົກລົ້າຍິ່ງ
ໃຫ້ເກີກລັກຍົນໄວ	ສີເຫຼືອພລາຍພັງ ۱

๔	อิศราพงศ์ภายภรตะเกลียง	สมสาร
	ภรตะอกตาหูใหญ่ยาน	อ่อนแท้
	งายาวผ่องชาวป่าน	สังข์ส่อ สีนา
	มีเกชกำลังแล้ว	แก้วนกถักกลางสมรฯ
๕	พรหมพงศ์ทนน้อยเลิศ	ลักษณา
	ภรตั้งแรมบูรา	เลื่อนพร้อย
	งามอนใหญ่อกตา	เนกรัตน เรืองแซ
	พุ่มคุ้่มบัวข้อย	ศัพท์เพียงโคงผู้ฯ
๖	วิศณุพงศ์คงใหญ่สัน	สมทน ละเอี่ยคนา
	โขมคงใหญ่หಡงกล	กล่าวไว้
	ชำนาญความผ่องผายชล	ไชยเดช ชารนา
	เสียงพิภกคุ้มไทย	บริราษฎรเจ้าขอมเมืองฯ
๗	อัคนิพงศ์ภาระเลศพร้อย	มีพรรณ ละเอี่ยแซ
	หากั้งน้ำผองอัน	เที่ยบทแท้
	หน้าหูปากແຕງฉัน	อิกพลิก ส่องนา
	ไชยศกษ์เกชແສກงแล้ว	เพ่องพงจกรวาพฯ

ມະໄທກະໂໄ ມະຫາກາໄຍ ຄຊວັດໄຕ ມະຫັພໄລ ນາ
ໂຄນາຄະບ່ອຍ ໂກກີ ສົງຫຼຸດໄກຮ ມທິທີໂກ ຄຊໂໄ
ຄຊໂໄ ຄຊສົກທີ ກວັນຖ ເຕ ຈ

ເພັກທັນຄປ່ຽມຮັງໄສ ນາຄາກວາງແກ້ວຕີໂຕ ກຣມນາໄຣ
ກຣມນາໄຣ ກຣມສີທີ ກວັນຕຸ ເຕ ຜ

ໄອນ ເහ ເහ ເහ ດັບກົດຕົວເລີ່ມຕົ້ນ ຖະແຫຼງ ປະໂຫຍາດ
ສວາທີ ၅

เมืองกรุงให้แก่ กองพระเจ้าน แล้วและอ่านมันท
นสามคำ เป็นคชเชิงช้างทัวร์ แดะพระเจ้าชัยศิริบุตร
พิมเนศวรลักษณะเพลิง ผู้ให้ทรงศารນีชร
ให้ให้ขัติยาสิทธิ์เรียบแห่งช้างนั้นแล้ว

ອນິଆທີສຽງກຳໄຫ້ເປັນຫັ້ງຕົວຜູ້ ອນິଆທີສຽງກຳໄຫ້ເປັນ
ຫັ້ງເກີມອີ່ຫວາພະພົມແນຄວນຕະວະນີ້ຍື່ງ ໜັນອີ່ຫຍໍາ
ຄົມພົມໂກລູ້ຈຸນທັນຄວ່າ ຂໍອຄົມບູກຕາ ຖາຍໍ່ເຖິງກວຣມນີ້
ບຸກຄົມນີ້ ບຸກຄົມບູກຕາ ພະຍາອັນຄອນບູກຕາ ເຖິງກວຣມ
ບຸກຄົມກວາກ ບຸກຄົມສົກພົມກວຣມ ແກວຣມ ປ

ນະໂທກະໄວ ນະຫາກາໄຍ ສີວະປຸຕ ໂກຮ ມທິກີໄກ
ທັດຈາໄວ ທັດຖືຈະໂຢນະໜາ ၁

ໄອມ ເහ ເහ ເහ ຕິກຈະ ຕິກຈະແບຍທີ່ຈະ ປຳສູໄວ
ນາກປາໄສ ນາກພັນໂອ ເຕເຊັນະ ອີສສວາຫາຍ ສວັຜັກ
ຄົງຮັກ ໄສສວາໃໄ ຫັພພະເຕເງົຈະ ທເວຣາຈາ ຕວິຍ
ເກວະະເມສີກີ ၁ ເກວບູຕຮ ມນຕົນອຳນັ້ນ ၃ ດາບ
ຄົດບາສຄູກຢ່ອມລຸ່ມແດລ ၁

ລ ກວຍໄຖຍເທເວສທ້ວ	ເກວ
ບໍລິບທິກອງຄນາ	ແບ່ງນັ້ນ
ຈົບເປັ່ນຄູກຈາ	ເຜືອກຝອງ
ລວັນເກພຍ ໃນນົ້ວ້ນ	ແຕ່ງໃຫ້ເປັ່ນສາຮ ၁
ສ ສາຮລວັສ ຄົກ ຕົກເຄວຸຕແຜວ	ເຜືອກພວຮະ
ນາມຊອເອງວວຽນ	ຢຶງແກ
ເກີຍຮສາມລືບສາມສຽງພ	ລັກຍານເລີກ
ຄວຽກໜີວາຈແດ	ເລີກໄທ້ອິນທຽກງ ၁

๑๐	นิคซ์กิริเมழเรือง	ຖກ້ី
	ជិវដែងពុកដើរឃី	កខាកត្តា
	សាមគើរស៊ិបាហណិ	ឃុយិំ
	ប្រាក្បុកខិតិអល្តា	ແឡំន័ណ្ឌុាសេមិ ។
๑๑	ខកកាលវគ្គតាមណតា	លោត្រក់
	សិបអ្នូនិងធម៌	វោិវ៉ា
	កំលងញុកិងហុង	ិកមិយក
	នេតិមផែនផតុខាង	ហាកប៉ែងកចាប់
๑២	វរភាគឃិដិកដែងដើរឃី	ឱនាំ
	ប្រាក្បុកើរទិយសាម	តួកឃិលិំ
	សារសុតិកិនុកុងកុងកុង	តួយកាល់វា កំណុនា
	ទរងកេចខកវវរកិរឹង	កេចតំបាតាសារ ។
๑៣	សាមគាបុគិយុទិយុខុងហ៉ា	សិបិំ
	សាមតានអកសេនកិ	អនិនិច្ចរ៉ា
	ហោកាងពេពិសិរិ	សុរិយេក ឬរុណា
	កតិបុសុសិងសិតិកិកិ	ពេច្ចាប់មិងយ៉ា

๑๔	ໂປສັກໜແກວ່ນແກລ້ວ ນຮມຈົກທອງຈາວຈຳ ຮອບຊອບຈັກພາພັນ ພອພະສຸວຍເຫັນເທົ່າ	ຕົ້ນສົງວຽດ ແຕ່ເຫຼົາ ຄົນທ ເຫັນຂອຍນັ້ນຖານີ ।
๑๕	ສືເໜດອງຄົກລັກຍົມລົວ ເໝ່ນຫັດບິ່ງຄົບ ກຳລັງຖືທີ່ເວົ້າ ຄວາມທຽບຂາງໄກ	ງາມສຽັນ ຫຼູ້ໄວ ໜາຢູ່ເຊີຍ ມີຮາຜເຈົ້າອນເມືອງ ।
๑๖	ສາຣສື່ຖືກອກໄນ ຄົກລັກຍົມເລີສລາວົມຍ ມັກລັດສົງ ຖືທີ່ແກວ່ນຮຽນຮົກຫ້າວ	ອັນຍູ້ຫຼູ້ນີ້ ຄົ່ງຫ້າວ ສົວສັດຫຼູ້ອ ເກີກສູ້ສົຍອງເຄື່ອງ ।
๑๗	ກຸມໝາສື່ເຫັນແກ້ ນາມຫຼູ້ຄົນຫັດ ຫອມກລິນເນັກອນນີ້ ມກຣແລນູຟຕົວໃຫ້	ສາຣຕື່ ວ່າໄວ ສານສົ່ງ ສ່ອສູ້ສົນຮັບຮອນ ।

๑๔ บีงคัลสูรคชิชชัง	บีงค์คลา
สีน้ำเงินทาวิตา	สีน้ำเงินແດວ
ลักษณะเดิมเช่นทราย	หิมเวศ
คชมนิมมงคลแก้ว	แก้วนกแล้วกางลงมองคน
๑๕ สีเทียนสีเทียนแท้	ทองแท้
ความพหุคดีแดง	สีซีห์แท้
คชลักษณะกำลังแรง	รวมภาพ
สูงใหญ่ป่วยคึกแพ้	พ่ายแก้วแล้วกางลงมองคน
๒๐ พวรรณภาคราษฎร์อักษรผ่องแพร์ ศรีสุรพ์	
กราหนึ่งไกรถานสพวรรณ	เกรศแพรว์
ชื่อบัณฑูรนาคัน	แสงกงกล้า
คชเดิมคุวลักษณ์แล้ว	ชักหัวใจหาญ
๒๑ มีนามน้ำเงินชิชชัง	คงไคย
สีกุชาลวิhood	ค่าวังควัง
เป็นหมื่นตระกูลใน	คชเดิม
สติทบดินทิมวนต์กวัง	กุดันแก้วแล้วกางลงสมร

๒๔	ช้างน้ำพรพรรณภาคยพร้อม	ลักษณา
	สกงกลปากา	เกียะแท้
	กาตระกะหักดิส่า	รุจู
	เสรีคชหินวะแล้	เดศดันสิบตระกุล ฯ
๒๕	กำลังซังสิบช้าง	ไซสวัสดิ
	อโภสสิบสารทั้	เท่าไคร
	กำลังแห่งพระยาณทั	ทันตรราษ หนึ่งแซ
	เสมอหนึ่งกันจะให้	นับเพียงอนุกาน ฯ
๒๖	เสรีสารสิบชาติเชื้อ	พรหมพงศ
	จักราชชิกวงศ	กล่าวไว
	สำหรับมึงเมืองมอง	คลราษ
	โดยคงคำคัญให้	เยี่ยงรัชตระกุลสาร ฯ
๒๗	ไอราพภาพไชร	สูงทั้
	ศันน่ากนกฉัตร	เนกแท้
	ท้าวหลังเล็บสองสมวรรณ	เสมอบาท
	สกงสิเมะแล้	อัญเบืองบูรพา ฯ

๒๖	ສອງງາຍາວໃຫຍ່ ^{ຊື້} ສອງເນຕົກທຸກຄວງພກ ງວງນາມທັກຍານາ ທາງປົກບັນຄລອງແຄລ້ວ	ຫນຂາວ ພຖົມແພຣວ ຄືນກຣວາຈ ເລີດລັນສຽງພາງກ ।
๒๗	ສອງຫຼົກປ່ຽນເບືອງ ^{ຊື້} ບັນຈບປ່ຽນດັງທັງ ເພີຍປົກປຸ່ມງວາງຄົກຈັງ ເຕີບປົກໂສຕໍໄຂມຄສູງວ້າ ^{ຊື້}	ບັນຫລັງ ຝາຍຫນ້າ ອນນາມສ ປ່າກຮັງສັງໜ້າເສີຍງ ।
๒๘	ບຸຜທິກສີເທົ່າແກ້ ^{ຊື້} ງາຫຼັນເລີບເວີຍວາວ ທັ້ງນົວຄັ້ງຮະດູກວາ ສດີຕູກທິກອາຄເນຍແຄລ້ວ	ບັວຂາວ ກ່ອງແກ້ວ ຝົນຄວໍາ ກລົນເພີຍສັກບັງກ ।
๒๙	ນາມພາມນະໂລທິຕເນອ ^{ຊື້} ຕົວໃຫຍ່ຄອກລມສຽງພ ໂກຍູ້ນາທຄັ້ງເສີຍອັນ ພານຕໍ່ຕາງໆມແພວ	ແກງອັນ ເພວີກແພຣວ ແຕວເບ້າ ສດີຕູກແທ້ທົກຂີດ ।

๓๐	นามกระมุกบริสุทธิ์แม้น ห้อองของทวี กัลเกอนเมืองดิถ เสียงคงแต่รองอันซ้อน	เห็นอันสูงนา เพรศพร้อม สามค่า สติโดยคำว่าทรงคิ ฯ
๓๑	นามอัญชัญนกุ่แห่น งาใหญ่ทรงรังสรรค์ เนาทิศบยศจิมพัน เสียงคงว่ายุพากอง	อัญชัญน เคษช้อง ภาเดช ปล่องไม้เวพ ฯ
๓๒	บุญปันต์เสียงเมฆกรัน สีสลาสุกบัว งาเด็กผ้ายขาวอน สติโดยทิศพายพากล้า	ขันพร กระหน้า ขาวผ่อง ศักดิ์ให้สลายແเสยง ฯ
๓๓	!สาวโภนคชลั้ยณล้ำ สีหยาแพรอกครุณเบรี่ยบ ตัวกลมใส่สนอยเที่ยบ หน้าใหญ่งาวยาวแตรัน	แลเจี๊ยะ แม่นแม้น อุกรทิศ เนนานา ครัวจกอิงโภณชา ฯ

๗๔	สุปคิริพิศภากยเพยং	สนทยา
	ขทมราชย์วಡงบรา	กมลแท
๗๕	ขนคคจธุระพนา	カラชา
	งชชือบริสุทธิແດ	ເລື່ອັພ້ຂາວຜົງ ၅
๗๖	ຕະ ນີໂຄມຽນນຸ່ມຸນັນ	ຍັງຍາວ
	ສຽສ່ງສໍາເນີຍຫວາ	ເນັກພໍາ
๗๗	ຂັດທະ ໂກສອ່ອນວັງວາວ	ນັນນຳ ແນອແສ
	ຍົກຍິ່ງຄະຈັກໜັນຫລັ	ລົດົກຍບ່ອງອີສາດ ၅
๗๘	ແສກງລັກໝາຍອູ້ທີ່	ເຫັນນາມ
	ໂໂຍງຽປພຣມພົກຄາມ	ແຕ່ງໄວ
๗๙	ຈັກລ່າວອູ້ຄະຄາມ	ກົງກາພ
	ສີບສ່ວອນາກຕໃຫ້	ວ່າງູ້ດຳກາສາຮ ၅
๘๐	ສັງຂທັນທີພຣະມາກແທ້	ເຖິ່ນສຸວຽຄ
	ງາຜ່ອງຂົນຂາພວຽດ	ເພວີສພວອິນ
๘๑	ເສີຍສາຮຖຸຈະສັນທີ	ເສີຍອິງ ໄກ່ນາ
	ບັນອິບ່ກລາງທິສຫຍອນ	ຖົກວິຊ ຖົກວິເຮືອງສົມບຽດ ၅

๓๙ គុណក្រុរាគកម្មធម្មតា	តាហ៉ូយ៍
សិក្សាកំពង់កំពង់ខ្លួន	កើយបញ្ជី
ឱ្យឈាមអុំដឹងឯកធម្មតា	ឲ្យឈាម
សេយសោរីកិច្ចការ	ដោយពិនិត្យផែនការ
៣៩ ធមលិសបតែងតាមតាម	តាមតាម
ឬប្រុបប្រជាយូរ	ឬកវរិន
ប្រតាមឬប្រតាមទម្រង់	ទុរាប់ប្រជាយូរ
ឯករាយការការការ	ការការការការ
៤០ លិខិតសមគុកគុក	មងគល
រាយការការការការ	ខ្សោយអាហារ
ឬសង្របលើកការ	ទុរាប់ប្រជាយូរ
គ្រុករាយការការការ	ទុរាប់ប្រជាយូរ
៤១ គ្រុករាយការការការការ	លើបណ្តោះស្រាយ
ឬសិបុជាក្រុករាយការ	វាទីវាទី
សិលោកក្សាកំពង់ខ្លួន	គ្រុករាយការការ
ឬប្រុបប្រជាយូរ	តាមពរិនិត្យការការ

โรงกิมฟีส์แลงด์เพิฟรรัณธนาการ
ถนนราษฎร์บพิช พระนคร